

PAM

Viktigaste valet för din vardag 13.4

PAMs mål i kommunal- och områdesvalet 2025

GEMENSAMMA TEMAN I KOMMUNAL- OCH OMRÅDESVALET 4

Försörjning – avgifter som kommuner och
velfärdsområden tar ut 5

Ansvar vid upphandlingar 7

TEMAN I KOMMUNALVALET 8

Skiftesvård för de som behöver det 9

Jämlikhet med en sammanhållen skoldag 10

Utbildning skapar tillväxtpotential 11

Transport, boende, näringsliv, turism 12

Trivsamma boendemiljöer och överkomliga boendekostnader .. 13

Utveckling inom kollektivtrafiken 15

Livskraft genom turism 16

Arbetslösa ska ha rätt till nödvändiga sysselsättningstjänster 17

TEMAN I OMRÅDESVALET 19

När nöden är störst, är social- och
hälsovårdstjänsterna nära 20

Hälsovårdstjänster för arbetslösa bidrar
till bättre sysselsättning 22

Valdagen 13.4

Förhandsröstning i Finland 2-8.4
och utomlands 2-5.4

Dags att påverka missförhållanden i närmiljön

I EN BRA KOMMUN kan anställda inom servicebranscher leva ett bra liv. De kan arbeta, leva och syssla med hobbyer. Och om de har barn, får barnen en plats i daghemmet, i en bra skola och möjlighet att utvecklas i sina fritidsintressen.

Välfärdsområdet ansvarar för att social- och hälsovårdens tjänster är tillgängliga när de behövs. Anställda inom servicebranscher måste ha tillgång till tjänster, trots oregelbundna arbetstider.

Den ekonomiska osäkerheten och svårigheten att få ekonomin att gå ihop understryker vikten av skyddsnet i samhället, och därför måste de vara genuint tillgängliga för alla. Kommunerna och välfärdsområdena måste bidra till att människor kan leva på sin lön.

Kommunerna och välfärdsområdena finns till för sina invånare. Tjänsterna i kommunerna och välfärdsområdena ska fungera på människors villkor.

KOMMUNER OCH VÄLFÄRDSOMRÅDEN ANSVARAR FÖR BASSERVICEN.

Kommunerna ansvarar för hur skolor och daghem fungerar och hur kultur-, ungdoms- och bibliotekstjänsterna tillhandahålls. Kommunerna svarar för markanvändning och stadsplanering, avfallshantering, miljötjänster samt sysselsättningstjänster. Välfärdsområdena ansvarar för att barn har tillgång till rådgivningen och unga till skolhälsovården. De ansvarar för vården och förebyggande tjänster. Kommuner och välfärdsområden kan med sina lösningar ha en betydande inverkan på livsmiljön, den regionala sysselsättningsutvecklingen och den allmänna livskraften.

Offentligt producerade tjänster ska vara av hög kvalitet, fungerande och tillgängliga för alla. Många jobbar oregelbundna tider på dygnet, vilket inte nödvändigtvis går ihop med tjänstetiden i kommunerna.

Kommunernas och välfärdsområdenas tjänster uppstår inte ur tomma intet. De bestäms av människor som har valts demokratiskt genom val och finansieras med skattepengar och serviceavgifter.

MYCKET BEROR PÅ vilka som väljs genom val för att fatta beslut och hur de tar hand om människors välmående och kommunens och företagens livskraft.

I kommunal- och områdesvalet i april får väljarna säga sitt genom att rösta.

I val har vi alla lika mycket makt. De fattigas röst är lika mycket värd som de rikas, de ungas röst lika viktig som de äldres. Man kan säga att i val hörs de svagastes röst starkast.

Alltför få använder denna makt som de har. När man har den möjligheten, är det värt att ta vara på den. Det är bättre att påverka missförhållanden i närmiljön än att bara klaga om saker.

ANVÄND DEN MAKT DU HAR – RÖSTA!

GEMENSAMMA TEMAN I KOMMUNAL- OCH OMRÅDESVALET

Försörjning

– avgifter som kommuner och välfärdsområden tar ut

KOMMUNER OCH VÄLFÄRDSOMRÅDEN måste ta bättre hänsyn till den gruppen människor som bär ansvaret för att samhället ska fungera dygnet runt. En anställd förväntas anmäla sig till arbetet med kort varsel för att försäkra sin inkomst. I gengäld ska samhället – kommuner och välfärdsområden – göra det så enkelt för individen som möjligt. Detta ska återspeglas i serviceutbudet – till exempel i öppettider, placeringen av service och kollektivtrafikens tidtabeller.

Deltidsarbetet och fragmenteringen på arbetsmarknaden påverkar också hur stor lön man får. Alla är inte nöjda med att arbeta deltid. Ofta arbetar man inom servicesektorn deltid i flera år i hopp om att få en heltidsanställning. Oregelbundet arbete och korta anställningar gör det svårt att planera sitt liv, och när antalet arbetstimmar är rätt litet, förblir inkomsten också låg.

MEDIANLÖNEN FÖR HELTIDSANSTÄLLDA i lågavlönade servicebranscher är mindre än 70 procent av medianlönen för löntagare inom den privata sektorn. Majoriteten av PAM:s medlemmar som arbetar heltid får en lön som är under 2 500 euro i månaden, även med olika bonusar medräknade. Dessutom arbetar en betydande andel av serviceanställda deltid. Till exempel inom detaljhandeln är andelen deltidsanställda 45 procent av arbetskraften. När inkomsten är knapp, har alla faktorer, såsom priset som betalas för olika tjänster, betydelse.

Kommuner och välfärdsområden ska se till att de olika avgifter som de uppbär är rimliga. Serviceavgifterna får inte bli så höga att det hindrar användningen av tjänsten. Höjningen av patientavgifterna inom social- och hälsovården trädde i kraft i januari och kommer att ha stor inverkan på betalningsförmågan för de med låga inkomster. Kollektivtrafikens biljettpriser, inträdesavgifter för fritids- och kulturtjänster och till exempel lokalhyror som föreningar betalar har i slutändan betydelse för hur låginkomsttagare kan utnyttja olika tjänster och delta.

PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR – PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR

Över 60 procent av de som arbetar deltid vill helst arbeta heltid

Andelen ofrivilligt deltidarbete bland alla deltidarbetande enligt åldersgrupp
Källa: PAM medlemsenkät 2024

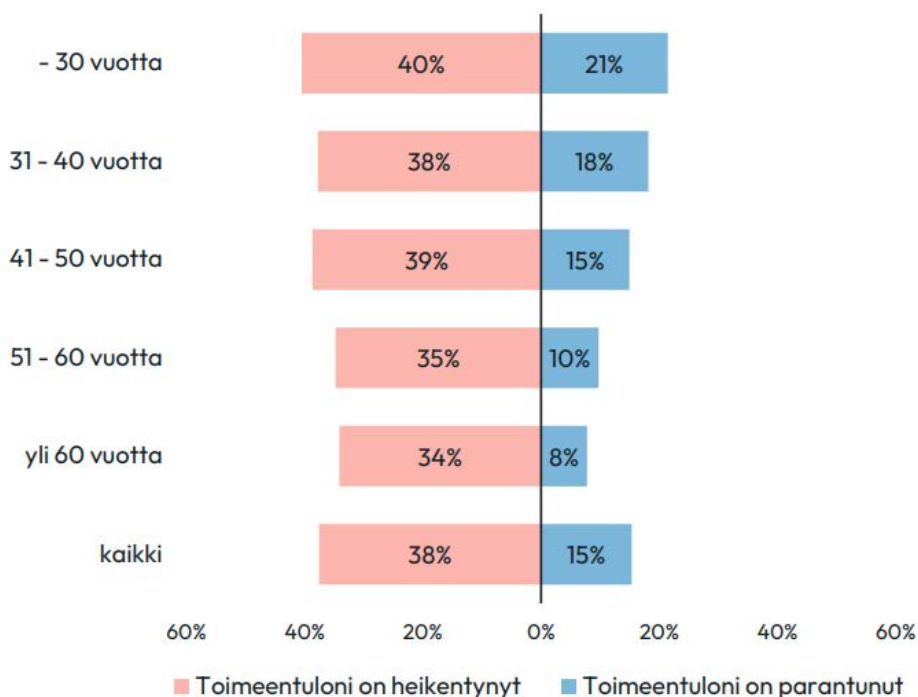
Den genomsnittliga brutto-
lönen för en heltidsanställd
PAM-medlem är 2 520 €/mån.

Den genomsnittliga brutto-
lönen för en deltidsanställd
PAM-medlem är 1 769 €/mån.

PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR – PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR

Unga har det ekonomiskt tufft

Hur har dina inkomster utvecklats? Källa: PAMs medlemsenkät 2024

Ansvar vid upphandlingar

ETT STORT ANTAL OFFENTLIGA UPPHANDLINGAR genomförs i kommuner och välfärdsområden. Det kan handla om till exempel upphandling av varor, tjänster och byggtreprenader. Kommunerna ska upphandla de tjänster som de inte själva producerar eller tillhandahåller i samarbete med andra kommuner. Upphandlingar kan även omfatta städning, matservice och vaktmästartjänster.

Om upphandlingen sköts väl, kan kvaliteten på tjänsterna förbättras och invånarna kan spara pengar. Det kan påverka sysselsättningen. Allt detta kräver dock vilja och kunnande i att hantera upphandlingar väl. Upphandlingar får inte bara vara en teknisk process där det billigaste alternativet vinner utan bör systematiskt innefatta även kvalitativa kriterier.

Bakom en högkvalitativ service ligger alltid ett tillräckligt antal personer och arbetstimmar. Kommunen och välfärdsområdet måste se till att de anställda har anständiga arbetsvillkor och att kollektivavtalet som gäller för det aktuella arbetet följs. Detta borde vara en självklarhet, men i praktiken är det inte det.

SERVICEBRANSCHER KAN OFTA vara ett ingångsarbete för dem som flyttat till Finland från annat håll, men tyvärr löper arbetstagare med invandrarbakgrund större risk att utsättas för orättvis behandling, underbetalning och andra missförhållanden. Det gäller även jobb där den slutgiltiga betalaren är kommuner och välfärdsområden – alltså vi skattebetalare. Det är ohållbart.

Ansvar och etik måste beaktas, också vid upphandling av varor. Det finns alltid en person bakom varje produkt, och produktionskedjan för en produkt – allt från råvaror till färdiga produkter – har alltid en viss inverkan på miljön, oavsett om det är producerat i Finland eller någon annanstans i världen.

ANSVAR I UPPHANDLINGAR ÄR VIKTIGT och måste därför säkerställas genom hela upphandlingskedjan. Det får inte förekomma exploatering av arbetskraft eller annan grå ekonomi.

- ➔ Kommunernas och välfärdsområdenas upphandlingskompetens måste förbättras och upphandling bör ske mer systematiskt.
- ➔ Kommuner och välfärdsområden ska säkerställa att tillsynen fungerar.
- ➔ Utöver pris bör uppmärksamhet fästas vid kvalitet och den miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarheten av upphandlingar.
- ➔ En bra kommun och ett bra välfärdsområde lägger inte ut sitt arbetsgivaransvar utan bär också ansvar för tjänsteleverantörens anställda. Efterlevnaden av det gällande kollektivavtalet ska alltid ingå som ett särskilt villkor i upphandlingsavtalet.
- ➔ Principen bör vara: inget kollektivavtal, inget upphandlingsavtal.

TEMAN I KOMMUNALVALET

Skiftesvård för de som behöver det

I MÅNGA KOMMUNER är det brist på daghem som erbjuder tillräckligt långa öppettider för barn till föräldrar som arbetar olika tider på dygnet. Därför behövs det förändringar i småbarnspedagogikens verksamhet. Föräldrars oregelbundna arbetstider är inte bara utmanande för barn under skolåldern utan även för barn i lågstadiet som kan behöva tillbringa långa perioder ensamma när föräldern eller båda föräldrarna har kvälls- eller nattarbete.

Småbarnsfostran får inte vara bara ett förvaringsställe utan bör stödja barns utveckling på ett mångsidigt sätt. Det bidrar till jämlikheten. Om ett barns vårdtider ofta är på kvälls- och nattid, riskerar barnet att gå miste om aktiviteter som stöder lärande. Barn ska naturligtvis inte behandlas olika beroende på var deras föräldrar arbetar.

VÄLFUNGERANDE SMÅBARNSPEDAGOGIK ger föräldrar möjlighet att delta i arbetslivet utan att de behöver oroa sig för sitt barns välmående. Valfungerande och flexibel småbarnsfostran stödjer målet att öka sysselsättningsgraden. Möjligheten att ta emot även korta arbetspass bidrar till att upprätthålla föräldrarnas anställbarhet. Avgifterna för småbarnspedagogiken bör var sådana att de inte utgör ett hinder för inträde på arbetsmarknaden.

- ➔ Alla barn som behöver ska få plats i skiftesvården. Rätten måste även utvidgas till att omfatta unga skolbarn.
- ➔ Daghemmet bör ligga på rimligt avstånd från hemmet eller föräldrarnas arbetsplats. Det gör det lättare att sammanjämka arbete och familjeliv.
- ➔ Kvaliteten på småbarnspedagogiken måste säkerställas genom tillräcklig och kompetent personal.
- ➔ Vid planering och genomförande av pedagogisk verksamhet ska man se till att alla barn får undervisning och fostran på lika villkor oavsett vårdtider.
- ➔ Betalningssystem inom småbarnspedagogiken bör ta hänsyn till familjens betalningsförmåga och behovet av vård i så stor utsträckning som möjligt. Erfarenheter från försök som baserar sig på timdebitering bör tas tillvara.

Jämlikhet med en sammanhållen skoldag

ARBETSLIVETS BELASTNING påverkar även vardagen utanför arbetet. Därför ska kommunerna se till att det finns rekreationsmöjligheter som främjar människors välbefinnande, gemenskap och mänskliga relationer. Oregelbundna arbetstider gör det svårt inte bara för den som arbetar udda tider utan även för dennes barn att delta i vanlig hobbyverksamhet.

Arbetslivet kräver att man lär sig nya saker och tar vara på sin kompetens. Oregelbundna arbetstider gör detta ofta svårt, eftersom vuxenutbildning och hobbyer vanligtvis arrangeras vid tider som inte är möjliga för dem som har oregelbundna arbetstider. Detta skapar ojämlikhet i livet för såväl barn som vuxna.

FÖR ATT STÖDJA FAMILJER med små barn bör vi sträva efter att införa en sammanhållen skoldag. Syftet är att kombinera skoldagen med studier, vila och fritidsmöjligheter. Det innebär att små skolelever får tryggare morgnar och eftermiddagar. Om detta lyckas, kommer det att minska tiden barn tillbringar ensamma och i bästa fall ökar familjens tid tillsammans.

Elever i lägre klasser ska kunna gå till skolan på morgonen innan lektionerna börjar och efter skoldagen ska skolan erbjuda möjligheter till målinriktade aktiviteter. Detta skulle också betyda en effektivare användning av skollokaler och öka jämlikheten mellan barnen när alla barn har möjlighet att ägna sig åt fritidsintressen.

Vi anser att kommunerna behöver hitta olika sätt att utöka serviceutbudet. Organisationer, musikinstitut, idrottsföreningar och ungdomsväsendet kan alla vara en del av lösningen. Medborgar- och arbetarinstitut bör ta fram studie- och hobbymöjligheter som är oberoende av tid och plats. Det är viktigt att också de som har oregelbundet arbete och deras barn har möjlighet till hobbyer.

KOMMUNER BESTÄMMER också om skolornas lovtider. Enligt vår mening måste dessa beslut ta hänsyn till arbetslivets krav och det faktum att det inte är möjligt för alla att ha en lång semester. Därför är gratis parkmåltider, läger-, dagläger- och andra fritidsaktiviteter som tillhandahålls av kommunen viktiga för många barn och deras föräldrar och bör vara en del av basservicen.

- ➔ En sammanhållen skoldag bör införas.
- ➔ Kommunernas bildnings-, fritids-, kultur- och idrottsväsenden ska ta fram egna tjänster och uppmuntra även olika organisationer att erbjuda möjligheter till hobbyer och självutveckling under olika tider på dygnet.
- ➔ Hobby- och lägerverksamhet som anordnas under skolornas lovtider samt gratis parkmåltider bör vara en del av basservicen i kommunerna.

Utbildning skapar tillväxtpotential

UTBILDNING GER människor möjlighet att utvecklas, uppleva framgång och lära sig nya saker. Arbetslivet förändras hela tiden och kräver mer kompetens.

Utbildning inom servicesektorn sker på alla utbildningsnivåer, men huvudansvaret för utbildningen ligger på yrkesinriktade utbildningsanordnare och yrkeshögskolor. De ägs vanligtvis av kommuner och samkommuner.

Genom ägarstyrning bör kommunerna bidra till att skolorna och det lokala arbetslivet i högre utsträckning samverkar. Det skulle alla tjäna på. Studeranden som utexamineras hittar jobb, företagen får arbetskraft och därmed nya tillväxtmöjligheter och kommunen får bättre livskraft.

FÖRUTOM UTBILDNING AV LÄROPLIKTIGA måste vi satsa på vuxenutbildning. De krympande ålderskullarna räcker inte för att kompensera för pensioneringen, än mindre för behovet av extra arbetskraft inom servicesektorn. Yrkesläroverken bör erbjuda studiemöjligheter riktade till personer i arbetsför ålder som gör det möjligt för vuxna studenter att uppdatera sina kunskaper eller byta bransch. Detta är särskilt viktigt nu när landets regering har fattat beslut om att den yrkesinriktade vuxenutbildningen ska skäras ned med över 120 miljoner euro. På kommunal nivå är det möjligt att mildra effekterna av dessa nedskärningar och säkerställa att det är möjligt att byta bransch eller utveckla sin kompetens trots regeringens nedskärningar så att företagen i regionen får tillräckligt med kompetent arbetskraft.

Efter att sysselsättningstjänsterna från början av 2025 övergick till kommunerna kommer det regionala samarbetet att få ökad vikt för att tillgodose sysselsättningsfrämjande kompetensbehov hos arbetssökande. Arbetskraftens rörlighet kan främjas ute i regionerna genom utbildningsutbudet. AN-tjänster, läroverk och arbetslivet bör ha ett nära samarbete så att man kan erbjuda arbetssökande lämpliga utbildningar som efterfrågas på arbetsmarknaden.

För många invandrare är servicesektorn en inkörsport till arbetslivet och invandrare spelar en viktig roll i tillhandahållandet av många kommunala tjänster. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid att de behandlas rättvist och integreras som fullvärdiga medlemmar i det finländska samhället och arbetslivet.

LÄROAVTALSUTBILDNING är också någonting vi bör satsa på. Fortbildningssystemet bör utvecklas så att den som blir arbetslös kan omskola sig och komma snabbt med i arbetslivet igen.

- ➔ Genom ägarstyrning bör kommuner bidra till att skolorna och det lokala arbetslivet samverkar.
- ➔ Yrkesläroverk bör erbjuda studiemöjligheter som kan genomföras flexibelt vid sidan av arbetet.
- ➔ Kommunägda medborgar- eller arbetarinstitut ska erbjuda till exempel kurser i grundläggande digital kompetens vid tidpunkter och på sätt som passar de som har atypiska arbetstider.

INVANDRARE som inte kan finska eller svenska har ofta en svagare förhandlingsposition gentemot sin arbetsgivare. De känner dåligt till arbetslivet i Finland och känner sig osäkra på om de vågar ta upp missförhållanden av rädsla för att bli av med jobbet.

Med tanke på integration och ett snabbt inträde i arbetslivet är det viktigt att kommunerna skapar möjligheter för en snabb språkutbildning samtidigt som kunskapen om det finländska samhället och den finska arbetsmarknaden ökas.

- ➔ Kommunägda medborgar- och arbetarinstitut kan erbjuda grundläggande digitala färdigheter och språkträning för invandrare.
- ➔ Människors olika behov av bättre språkkunskaper, yrkeskompetens och samhällskunskaper bör tillgodoses genom kommunernas integrationsåtgärder.
- ➔ Kommunerna bör jobba målmedvetet för att utrota alla former av rasism och främja en kultur som behandlar alla människor lika i kommunens tjänster och verksamhet.

Transport, boende, näringsliv, turism

KOMMUNEN HAR MAKT att påverka hur mycket den investerar i ekonomi, företagens verksamhetsförutsättningar, utbildning eller sysselsättning. Det hur intressant, effektiv eller nätverkande verksamhetsmiljö kommunen upplevs vara är nyckeln till kommunens framgång, ökade skatteintäkter och, genom dem, invånarnas bättre trivsel.

Lokala tjänster har en betydande inverkan på invånarnas trivsel och företagens möjlighet att erbjuda jobb för kommuninvånare som betalar kommunalskatt. Att gynna det lokala, lyfta fram stadens styrkor och en effektiv verksamhetsmiljö bidrar till stadens utveckling och kvaliteten på de regionala tjänsterna.

Trivsamma boendemiljöer och överkomliga boendekostnader

ALLA måste ha ett hem.

För många serviceanställda är boendet den största enskilda utgiftsposten. Boendekostnaderna utgör vanligtvis mer än en tredjedel av nettoinkomsten för serviceanställda. I stora städer och tillväxtcentra är andelen som värst upp till 60 procent.

Den privatfinansierade bostadsproduktionen kollapsade 2023 på grund av ökade produktions- och räntekostnader och minskade enligt preliminära uppgifter ytterligare under 2024. I takt med att bostadsproduktionen minskar finns det en risk för att marknadshyrorna, framför allt i tillväxtcentra, återigen skjuter i höjden i takt med att ekonomin återhämtar sig.

De höga boendekostnaderna har gjort att antalet löntagare som får bostadsbidrag har ökat markant de senaste åren. Dessutom har de nedskärningar som gjorts i bostadsbidraget under innevarande regeringsperiod försvagat situationen för särskilt arbetande låginkomsttagare, eftersom utkomststödet i deras fall inte vanligtvis kompenserar för ett minskat bostadsbidrag.

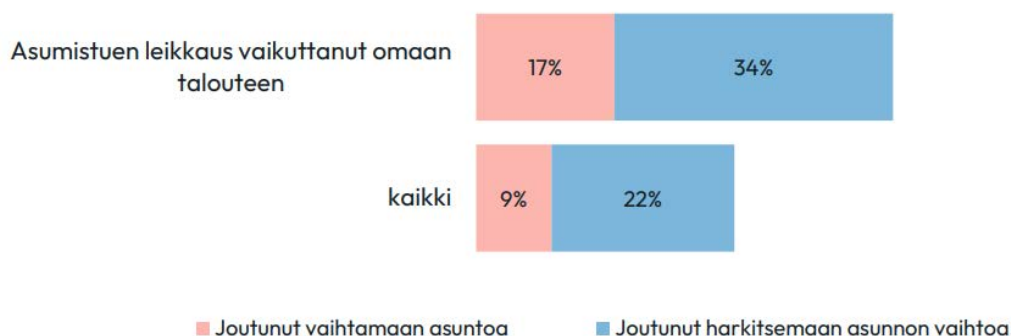
På många sätt löper serviceanställda en större risk för att hamna i fattigdom. Kommunerna bör främja det att alla ska ha möjlighet boende till ett rimligt pris så att man efter boendekostnader har pengar över till annat.

Den tudelade utvecklingen av boendekostnader påverkar redan regionalt det hur arbetskraften och arbetsplatserna möts. Man kanske inte lyckas få sin bostad såld på den gamla hemorten och i tillväxtcentra är bostadspriserna så höga att det är omöjligt att bo nära arbetsplatsen med den lön man får som serviceanställd. Det tar längre att pendla mellan jobbet och hemmet, trafiken ökar och livskvaliteten försämras.

Det finns för få lägenheter i tillväxtcentra. Det i sin tur höjer priserna och hyrorna. Bostadsbristen kan lösas genom att bygga fler bostäder.

PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR – PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR

Nästan var tredje har varit tvungen att byta lägenhet eller har funderat på det

Har man varit tvungen att byta lägenhet under det senaste året på grund av höga boendekostnader.
Källa: PAM:s medlemsenkät 2024

DE BESLUT SOM FATTAS I KOMMUNEN kring planläggning och stöd till bostadsbyggande har en avgörande inverkan på bostädernas kvantitet och kvalitet. Kommunerna ska genom planläggning och olika anvisningar säkerställa att korttidsuthyrning inte snedvrider hyresmarknaden. Regeringens beslut om nedläggningen av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (Ara) och att avsluta finansieringen av bostadsrättsbostäder innebär att kommunerna får ett större ansvar för att möjliggöra boende till ett rimligt pris.

Kommunerna ska också se till att kommunens olika delar utvecklas rättvist. Det innebär till exempel att kommunen säkerställer att det finns tjänster i de olika områdena. Samtidigt är det viktigt att se till att det finns ett jämnt utbud av hyres-, bostadsrätts- och ägarbostäder. Gamla bostadsområden bör utvecklas samtidigt som nya byggs.

DESSUTOM ÄR DET VIKTIGT att den kommunala planläggningen lägger vikt vid planering av grönområden, såsom parker, rekreationsområden, näridrottsplatser och gemensamma utrymmen. Detta är särskilt viktigt för låginkomsttagare som kanske inte har ekonomiska möjligheter att resa eller tillbringa tid någon annanstans för att återhämta sig från vardagens krav. Målet är att skapa en miljö som inte bara är trivsamt, utan också bidrar till invånarnas välbefinnande och hjälper dem att klara sig bättre i vardagen. Gröna och bekväma bostadsområden främjar mentalt välbefinnande, minskar stress och ger möjlighet att njuta av naturens uppfriskande effekter. Grönområden och träd spelar också en väsentlig roll i anpassningen till klimatförändringarna. Grönområden absorberar överskottsregnvatten och träd gör det lättare att stå emot heta temperaturer.

- ➔ Kommuner ska se till att det finns tillräckligt med bostäder i kommunens område.
- ➔ Kommuner ska se till att det byggs hyresbostäder till ett rimligt pris och ARA-bostadsproduktion.
- ➔ Regionala avtal om markanvändning, boende och trafik (MAL) mellan staten och stadsregionerna är ett bra verktyg för en kontrollerad tillväxt.
- ➔ Kommuner ska se till att det inte uppstår segregation mellan områden.
- ➔ Grundrenoveringar av kommunala hyresbostäder är viktigt.
- ➔ Kommuner ska planera tillräckliga, mångsidiga och lättillgängliga grönområden som ger invånarna möjlighet att trivas, koppla av och återhämta sig efter en arbetsdag, samt ägna sig åt uteliv och gemensamma aktiviteter.
- ➔ Kommuner ska planera lekplatser och näridrottsplatser i den omedelbara närheten av bostadsområden.
- ➔ Kommuner ska ha vettiga regler för korttidsuthyrning. Genom planläggning ska det säkerställas att korttidsuthyrning inte snedvrider hyresmarknaden.

Utveckling inom kollektivtrafiken

KOLLEKTIVTRAFIK SOM INTE LEVER UPP till behoven försvårar pendlingen och i värsta fall utgör ett hinder för att ta emot arbete. Därför bör olika pendlares behov beaktas bättre när man planerar kollektivtrafikens tidtabeller.

En fungerande kollektivtrafik skapar förutsättningar för ekonomin och näringslivet. Pendlingen har stor betydelse i kampen mot klimatförändringar. Kollektivtrafiken ökar också barn och ungas frihet och möjlighet att ägna sig åt sina fritidsintressen på egen hand. Dessutom ökar den jämlikheten mellan barn med föräldrar med oregelbundet arbete och andra barn.

Kollektivtrafikens schemaplanering tillgodoser inte behoven hos anställda med oregelbundna arbetstider. De som pendlar till jobbet tidigt på morgonen, kvällen eller natten kan märka att kollektivtrafiken inte går eller att förbindelserna är dåliga. Till exempel kan avgångar från mer avlägsna köpcentra planeras så att de sammanfaller med centrets stängningstid, så att kunder hinner ombord medan anställda missar färdmedlet. Ute i glesbygden går kollektivtrafiken högst dagtid och i takt med skolskjutsar.

För att utveckla kollektivtrafiken måste vi fördomsfritt söka olika lösningar där transportinnovationer inte bara underlättar vardagen utan också skapar nya tjänster och nya jobb.

- ➔ Kommuner ska utveckla kollektivtrafiken av miljö- och jämlikhetsskäl.
- ➔ Behoven hos de som har oregelbundna arbetstider ska beaktas vid kollektivtrafikens schemaplanering.
- ➔ Prissättningen för kollektivtrafiken ska ligga på en rimlig nivå så att alla har möjlighet att åka kollektivt.

Livskraft genom turism

ATT FRÄMJA TURISM är en viktig, men ofta underskattad del av kommunernas näringspolitik. Turism är en arbetskraftsintensiv bransch med hög förädlingsgrad som skapar jobb och genererar skatteintäkter till kommunen både direkt och genom den spridningseffekt som den kan få på andra näringar. Turister lägger pengar på boende, restauranger, butiker och tjänster, vilket stärker lokala företag och ökar regionens livskraft. Dessutom gynnar turisminvesteringar, såsom förbättrad infrastruktur och tjänster, också lokala invånare och utvecklar kommunens livskraft.

Framgång inom turism kräver långsiktiga satsningar. Anseende, trovärdighet och attraktionskraft byggs inte genom enskilda kampanjer utan kommuner ska ha en tydlig turismstrategi. Den bör innefatta satsningar på turismutveckling, nära samarbete med företag och grannkommuner samt ett engagemang för socialt och ekologiskt hållbar turism.

EN DEL AV TURISMARBETET är mycket säsongsbetonat och kommunen ska tillsammans med företag i branschen se till att det finns bostäder till överkomlig kostnad för säsongsarbetare. Om säsongsarbetare inte får bo inom rimligt avstånd från sin arbetsplats, blir det svårt för företagen att få kvalificerad arbetskraft och tillväxten inom turistnäringen haltar.

De senaste åren har korttidsuthyrningen ökat och höjt hyrorna på turistmål och gjort det svårt för särskilt säsongsarbetare att hitta en bostad. Därför måste kommuner ta fram tydliga regler för korttidsuthyrning. Planläggningen ska säkerställa att fenomenet inte leder till en snedvridning av hyresmarknaden eller orsakar osund konkurrens inom inkvarterings- och turistbranschen.

- ➔ Turismen ska vara en väsentlig del av kommunernas näringspolitik.
- ➔ Kommunernas turismstrategier ska innefatta till exempel satsningar på turistfrämjandet, samarbetet mellan företag och andra kommuner i regionen samt att turismen är socialt och ekologiskt hållbart.
- ➔ Kommunerna ska ta fram vettiga regler för korttidsuthyrning. Planläggningen ska säkerställa att fenomenet inte leder till en snedvridning av hyresmarknaden eller orsakar osund konkurrens inom inkvarterings- och turistbranschen.

Arbetslösa ska ha rätt till nödvändiga sysselsättningstjänster

SYSSELSÄTTNINGSSITUATIONEN I FINLAND är utmanande och i arbets- och näringsministeriets arbetsmarknadsprognos från hösten 2024 förutspås en ökning av långtidsarbetslösheten fram till 2026. Organiseringsansvaret för den offentliga arbetskraftsservicen övergick till kommunerna i början av 2025. Det innebär att kommunerna, städerna och sysselsättningsområdena nu ska säkerställa att varje arbetslös har rätt till kvalitativa, rättidiga och behovsanpassade tjänster. Dessa tjänster är nödvändiga för både individers och samhällets välbefinnande.

Sysselsättningsområden ska ha ett nära samarbete med företag, lyfta fram även dolda jobb och utveckla utbildningsprogram som uppdaterar de arbetslösas kompetens för att möta arbetslivets behov. Dessa program gör det möjligt för arbetslösa att få direkt anställning när deras kompetens matchar arbetsmarknadens krav. Sysselsättningstjänsternas primära uppgift är att hjälpa arbetslösa till sysselsättning och lösa hinder för inträde på arbetsmarknaden.

Tjänsterna ska vara tillgängliga oavsett var man bor och vilken situation man befinner sig i. Gränserna mellan sysselsättningsområden ska inte hindra användningen av tjänster och digitala tjänster måste utvecklas med hänsyn till olika användargrupper och deras behov. Sysselsättningstjänsterna ska beakta de som får utkomstskydd och arbetar deltid för även om tjänsterna är öppna för dem erbjuds de för tillfället inte tillräckligt med lösningar som uppfyller deras behov. Det kan bidra till karriärbyte, fortbildning och heltidsarbete, eftersom många arbetar deltid mot sin vilja.

Inom många privata servicebranscher är det vanligt med hög personalomsättning. Människor söker nya jobbmöjligheter och rör sig mellan branscher och regioner. För att möjliggöra rörligheten för arbetstagare och arbetssökande ska samarbetet mellan sysselsättningsområdena vara sömlöst.

KVALITATIVA SYSSELSÄTTNINGSTJÄNSTER tar hänsyn till individuella behov som kan variera från arbetskraftsutbildning till mental- och socialtjänster. Planeringen och tillhandahållandet av dessa tjänster ligger på kommunala och regionala beslutsfattaress ansvar, och att tjänsterna är rättidiga och tillgängliga är avgörande för att nå målen.

Jämlikheten och tillgängligheten av sysselsättningstjänster är nyckeln till att förbättra både de arbetslösas välbefinnande och arbetsmarknadens funktion. Genom att garantera varje arbetslös möjlighet att använda de tjänster som de behöver bygger vi ett samhälle där alla kan delta i arbetslivet efter sin förmåga.

- ➔ Varje arbetslös person får kvalitativa tjänster i rätt tid och efter behov oavsett var man bor eller i vilken situation man befinner sig i
- ➔ Närmare samarbete med företag för att synliggöra dolda jobb och utveckla utbildningsprogram som uppdaterar de arbetslösas kompetens direkt efter företagets behov.
- ➔ Se till att de som får utkomstskydd och arbetar deltid erbjuds tjänster anpassade efter deras behov, såsom stöd i samband med karriärbyte, fortbildning och att hitta heltidsarbete.
- ➔ Hjälpa arbetslösa till sysselsättning i stället för att enbart fokusera på att hänvisa dem till tjänster. Målet är att konkret lösa hinder för att komma in på arbetsmarknaden.
- ➔ Sysselsättningstjänster ska samarbeta internt och bidra till arbetskraftens yrkesmässiga och regionala rörlighet.

TEMAN I OMRÅDESVALET

När nöden är störst, är social- och hälsovårdstjänsterna nära

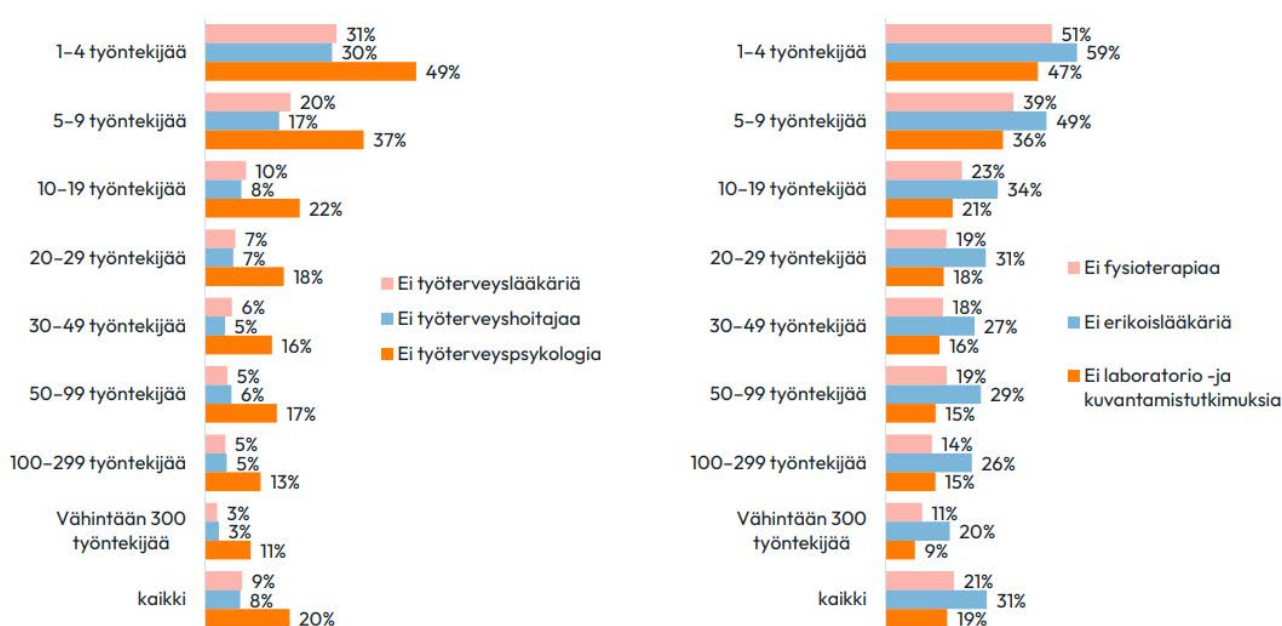
TILLRÄCKLIGA OCH TILLGÄNGLIGA social- och hälsovårdstjänster ska garanteras för alla. Detta har varit en ledstjärna bakom välfärdsområdenas verksamhet i dryga två års tid.

Välfärdsområdena och Helsingfors stad ansvarar för tillhandahållandet av social- och hälsovårdstjänster för invånarna. Många välfärdsområden har under de gångna två åren kämpat med etableringen av en ny organisation, finansieringsbristen och att få den nya verksamheten att stå på en hållbar grund. Under det senaste året har allt fler mindre hälsovårdscentraler fått stänga. För att säkerställa tillgängligheten av tjänsterna måste mobila tjänster och distans- och digitala tjänster utvecklas vid sidan av fasta servicepunkter.

För att säkerställa tillgängligheten av social-, familje- och hälsovårdstjänsterna krävs längre öppettider och att även de fysiska hälsovårdstjänsterna finns inom goda transportförbindelser. Alla ska ha tillgång till tjänster, oavsett arbetstid.

PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR – PAM FORSKAR – PAM UTREDER – PAM FRÅGAR

Vilka tjänster inom företagshälsovården är inte tillgängliga? - efter företagsstorlek

Källa: PAM:s medlemsenkät 2024

DEN ÅLDRANDE BEFOLKNINGEN betyder att allt fler människor på arbetsmarknaden har åldrande föräldrar att ta hand om vid sidan av sitt jobb. På grund av den utmanande ekonomiska situationen i välfärdsområdena är det allt svårare att få en dygnet runt-vårdplats, och allt fler äldre med allt sämre hälsa bor kvar hemma. Detta sätter också press på anställda som jobbar inom servicebranscherna. De har ofta svårt att frigöra sig från sitt arbete för att ta hand om sina nära och kära. Med tiden kommer situationen också att ha en negativ effekt på arbetslivet och tillgången på arbetskraft. Därför är det viktigt att välfärdsområdena har ett tillräckligt antal dygnet runt-vårdplatser för äldre.

Arbetsgivarna ansvarar för företagshälsovården. Lagstadgad företagshälsovård omfattar dock inte sjukvård och ofta har serviceanställda tillgång till enbart lagstadgad företagshälsovård. Därför är den hälso- och sjukvård som välfärdsområdena tillhandahåller viktig för dem. Det innebär att många behöver vård och omsorg i primärvården från vårdinrättningen i närheten av hemmet. Därför måste det vara enkelt att få tillgång till vård och läkare för att få sjukintyg.

Problem måste åtgärdas i ett tidigt skede. Allt fler personer i arbetsför ålder får sjukpenning på grund av psykisk ohälsa. Mentala störningar har ökat, särskilt bland unga och unga vuxna.

- ➔ Det ska finnas lättillgängliga social- och hälsovårdstjänster med låg tröskel i närheten av hemmet för att förebygga problem och främja hälsa.
- ➔ Välfärdsområdena ska utveckla distans- och digitala mottagningar vid sidan av fysiska mottagningar.
- ➔ Öppettiderna för social- och hälsovårdens serviceställen ska förlängas. Vården ska vara tillgänglig, oavsett arbetstid.
- ➔ Det ska vara enkelt att få tid till läkaren för att få sjukintyg.
- ➔ Det ska finnas ett tillräckligt antal dygnet runt-vårdplatser för äldre, eftersom bristen på vårdplatser även återspeglar sig i arbetslivet.

Hälsovårdstjänster för arbetslösa bidrar till bättre sysselsättning

NÄR DET GÄLLER HÄLSOVÅRDSTJÄNSTER FÖR ARBETSLÖSA är ett nära samarbete mellan sysselsättningsregioner och välfärdsområden avgörande viktigt för att arbetslösa ska få den hälsovård de behöver och för att deras lagstadgade rättigheter ska förverkligas. Genom samarbete kan man säkerställa att de arbetslösas hälsosituation inte utgör ett hinder för anställning eller inträde på arbetsmarknaden.

Särskild uppmärksamhet bör fästas vid tillgången till kostnadsfria hälsokontroller och rehabiliteringstjänster. Även om lagstiftningen kräver att dessa ska tillhandahållas, är tillgången av tjänsterna i praktiken inte densamma i de olika regionerna. Detta försätter en del av de arbetslösa i en ojämlik ställning och försvårar deras möjligheter att hitta arbete. Vikten av dessa tjänster framhålls för långtidsarbetslösa, eftersom deras hälsotillstånd kan kräva tidigt stöd och handledning för återinträde på arbetsmarknaden. FFC:s undersökning från 2023 bekräftar att hälsoproblem är ett av de viktigaste hindren för sysselsättning. Välfärdsområdena ska tillsammans med kommunerna se till att hälsokontroller genomförs regelbundet och att de resulterar i konkreta fortsatta insatser, såsom rehabilitering, terapijänster eller en bedömning av arbetsförmågan.

ETT LÅNGSIKTIGT OCH PROAKTIVT SAMARBETE möjliggör en verksamhetsmodell som stödjer de arbetslösas hälsa, arbetsförmåga och övergripande välbefinnande. Detta förbättrar deras sysselsättningsmöjligheter och ger dessutom betydande besparingar för kommunerna. När man främjar arbetslösas arbetsförmåga genom riktade hälsovårdstjänster, kommer skatteintäkterna som genereras genom sysselsättning och minskade sociala utgifter att gynna samhället i stort. Sjukvård och rehabilitering av arbetslösa är inte bara en mänsklig skyldighet utan också en ekonomiskt förnuftig investering.

- ➔ Välfärdsområdena ska ha ett nära samarbete med sysselsättningsregioner och kommuner så att de arbetslösas hälsotillstånd inte utgör ett hinder för sysselsättningen
- ➔ Välfärdsområdena ska se till att arbetslösa får lagstadgade hälsovårdstjänster på lika villkor, oavsett boningsort.

Viktigaste valet för din vardag

Viktiga beslut för din vardag fattas i kommun- och regionfullmäktige

Det finns cirka 400 000 anställda inom den privata servicesektorn. Osäkerheten om försörjningen understryker vikten av fungerande bastjänster.

Vi kräver

- skiftesvård för barn till skiftarbetare
- överkomliga bostäder och trivsamma boendemiljöer
- funktionell och tillgänglig kollektivtrafik
- livskraft och arbetstillfällen genom turism
- tillräckliga och tillgängliga hälsovårds- och socialtjänster för alla
- rimliga kund- och serviceavgifter
- ansvarsfulla och kvalitetsinriktade offentliga.

pam.fi/vaalit

